

Posudek

Králová, E.: *Tábory nucené práce (legislativní nařízení). Příkazovací komise v Ústí nad Labem 1949-1950.* Diplomová práce, strojopis. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, ústav českých dějin, Praha 2010, 100 s. textu + 12 s. příloh.

Námět práce Elišky králové není nový, uvedeným tématem se již zabývali např. Karel Kaplan či Mečislav Borák a Tomáš Staněk, což je ostatně zřejmé z autorčiny analýzy dosavadní literatury a pramenů (s. 12-14). Přínosem práce je nicméně systematický přehled normativních aktů spjatých se vznikem a existencí táborů nucených prací (TNP) a pak především sonda do místních poměrů v severních Čechách pokud jde o TNP.

Po úvodu a analýze pramenů a literatury se autorka nejprve zabývá problémem dějin nucené práce jako výchovného prostředku v českých zemích. Přehled je celkem vyčerpávající, i když osobně mám určité pochybnosti, zda bylo vhodné zahrnout mezi předchůdce táborů nucených prací i pracovní tábory z doby druhé republiky zřízené podle vládního nařízení č. 223/1938 Sb., jak to autorka činí na s. 20. Podle mého názoru u pracovních táborů nešlo o trestní postih, ale o pokus řešení otázky nezaměstnanosti, která v důsledku územních ztrát po Mnichovu a Vídeňské arbitráži v důsledku migrace uprchlíků velmi vzrostla. Rovněž tábory pro Němce po roce 1945 (s. 24) měly na prvním místě za účel soustředění osob určených k nucenému vysídlení do Německa, nikoliv trest.

Následující kapitola (označená jako čtvrtá) se týká legislativní úpravy existence TNP. Autorka se zabývá nejprve genezí zákona č. 247/1948 Sb. o táborech nucené práce z 25. října 1948 a správně konstatuje, že bezprostředním vzorem byly podobné tábory na Slovensku zřízené na základě nařízení Slovenské národní rady č. 7/1948 Zb. n. SNR z 23. března 1948 (s. 26). Zde je ovšem třeba dodat, že tábory existovaly na Slovensku již před tím. Dále si autorka všímá postupu při zařazování osob do TNP, jejich správě, řízení, kázeňského a výchovného řádu. Autorka správně uvádí, že s ohledem na to, že zařazení do TNP bylo prováděno na základě správního (a nikoliv soudního) řízení, staly se tábory vítaným prostředkem pro izolaci nepohodlných osob či přímo skupin osob, které nebylo možné postavit před soud. Příkazování do TNP se od roku 1950 opíralo o trestní zákon správní. TNP existovaly v Československu do roku 1954. Maximální délka zařazení do nich činila dva roky.

Pátá kapitola se týká činnosti příkazovacích komisí a okruhu přestupků či přečinů, za které bylo možné se dostat do TNP. Navazující šestá kapitola se pak týká přímo činnosti příkazovací komise v Ústí nad Labem, takže obě kapitoly spolu poměrně úzce souvisejí. I

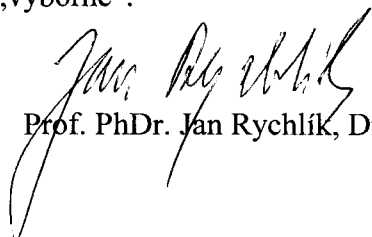
když podle zákonodárců se v činnosti nalézacích komisí měl projevovat „třídní“ přístup a TNP měly sloužit především pro menší politické provinilce, praxe byla jiná. Většina tzv. zařazenců patřila k nižším sociálním vrstvám, dělníkům a rolníkům a přestupky, za které byly do TNP posílány, většinou neměly vyhraněně politický charakter. Šlo především o přestupky proti pracovní kázni, hospodářské přestupky, především tzv. nedodávky (tj. nesplnění předepsaného kontingentu různých potravin či jiných zemědělských produktů z oblasti rostlinné i živočišné výroby), nedovolené překročení státní hranice (pokud nebylo trestáno podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově-demokratické republiky), drobnou hospodářskou kriminalitu, prostituci apod. Autorka podává obsáhlé výňatky ze spisů příkazovací komise týkající se jednotlivých případů. Srovnává rovněž činnost komise v Ústí nad Labem s činností příkazovací komise v Ostravě.. Rozdíly v důvodech poslání do TNP vyplývají především z odlišného charakteru obou regionů a odlišnostech v sociálním složení jejich obyvatelstva. V oblasti Ostravska bylo mnohem více případů zařazení pro přestupky proti pracovní kázni, protože jde o velmi průmyslový region.

V závěru autorka shrnuje výsledky své práce. Konstatuje, že TNP v oblasti Ústecka vznikaly nejčastěji v bývalých táborech-shromažďovacích střediscích pro odsouvané Němce a dále především v místech velkých závodů, kde byla velká potřeba pracovní síly. Na základě uzavření pracovní smlouvy na delší dobu (většinou na pět let) s takovýmto podnikem ostatně někdy chovanci TNP dosáhli zkrácení pobytu v táboře.

Práce je založená na původních dokumentech, znalost odborné literatury je na dobré úrovni. Věcné chyby jsem nenalezl, pouze na s. 26 má být správně „nařízení Slovenské národní rady číslo 7/1948 Zb. n. SNR“, nikoliv „Zb. z. SNR“ (slovenské právní předpisy vycházely v té době v samostatné sbírce zákonů – Zbierke nariadení SNR, později přejmenované na Zbierku zákonov SNR – Zb. z. SNR).

Závěr: práce splňuje požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci. Doporučuji proto její přijetí k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm „výborně“.

V Praze, 6. května 2010

Prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.